

واکاوی نا آرامی های آبان سال ۹۸ با تأکید بر نقش رسانه

محمد علی حکیم^۱

مهدی صباغی

احمد پور محمد

چکیده

رسانه ها به مثابه ابزاری قدرتمند برای اعمال نفوذ و تاثیر گذاری بر مختصات فکر و اندیشه ملت ها عمل می کنند. امروزه دارندگان قدرت رسانه ای با توسل به آن اراده خود را بر یک ملت تحمیل می کنند از نخستین روزهای پیروزی انقلاب اسلامی، فراوانی جنگ رسانه ای استعمارگران در مقابله با نظام قابل تامل است درجنگ تحمیلی و همه فتنه هایی که در جهت براندازی نظام راه اندازی شده اند؛ رسانه های بیگانه نقش محوری داشته اند تحقیق پیش رو صرف نظر از «علل و زمینه های داخلی» و مباحث قابل تامل ناشی از «ضعف های سیستم اجرایی» کشور، به "بررسی نقش رسانه ها و شبکه های اجتماعی مثلث آمریکا، انگلیس، عربستان درآموزش، فراخوانی، تحریک و هدایت آشوبگران درگسترش ناآرامی های اجتماعی آبان ماه سال ۱۳۹۸ می پردازد. از نتایج این پژوهش می توان به نقش محوری رسانه های بیگانه در فرماندهی و هدایت اغتشاشات آبان ماه ۱۳۹۸ و تمایز رفتار آشوبگران با نمونه های قبلی آن در تاکتیک های عملیاتی و میزان خسارات ناشی از آن اشاره داشت. اغتشاشات ۲۵ و ۲۶ آبان ماه ۱۳۹۸ هر چند دامنه ای کمتر نسبت به اعتراضات سالهای قبل داشته اما به شکل مشهودی عمق خشونت و رفتارهای غیرمردنی آن عمیق تر از قبل بوده است. این وندالیسم (Vandalisme) در شرایطی اتفاق افتاد که: رهبر فرزانه انقلاب بارها مردم، مسئولان و بخش های امنیتی را به تحركات دشمن برای ایجاد فتنه و ناامنی در کشور ازطریق بستر نارضایتی های اقتصادی هشدار داده بودند. وقایع و ناآرامی های شنبه و یکشنبه (۲۵ و ۲۶ آبان

۱- دانشجوی دوره دکتری علوم سیاسی دانشگاه آزاد تبریز و مدرس دانشگاه امام حسین(ع)

mohammadali.ha@gmail.com.

ماه ۱۳۹۸) از حیث زمان، کمتر از ناآرامی و اغتشاشات سالهای گذشته بود، اما شواهد نشان می دهد که «این ۴۸ ساعت» به لحاظ عمق خشونت و تخریب اماکن عمومی و خصوصی، خشونت آمیزترین اغتشاشات در نوع خود است. البته اجرای شتاب زده طرح سهمیه بندی بنزین و افزایش عجولانه قیمت آن، موجب مداخله رسانه های بیگانه و گسترش تبلیغات و تحریک افکار عمومی و سرانجام فراهوانی و هدایت اغتشاشات گردید.

کلید واژه ها: امنیت، اغتشاش، شبکه اجتماعی، رسانه، عملیات روانی.

امروزه جنگ رسانه ای در دو بعد داخلی و بین المللی زمینه های روانی فراوانی برای غلبه بر کشورهای هدف فراهم آورده است. سربازان میدان نبرد در جنگ نرم، خبرنگاران، گزارشگران، سردبیران و نویسندگان رسانه های مختلف اعم از مکتوب (روزنامه ها و مجلات) دیداری و شنیداری (رادیو و تلویزیون) ماهواره ای و بین المللی (شبکه های ماهواره ای و خبرگزاری ها) و اینترنتی و الکترونیکی (سایت های اینترنتی و شبکه های اجتماعی) انتقال پیام هستند جیمز لال می نویسد: «جنگ هایی که در آینده رخ خواهد داد به وسیله تسلیحات جنگی و در میدان های نبرد نخواهد بود، بلکه این جنگ ها به دلیل تصویری رخ خواهند داد که رسانه های جمعی به مردم القاء می کنند» (لال، ۱۳۷۹: ۲۱۴)

برای مقابله با جنگ رسانه ای، همکاری و هماهنگی نزدیک بخش های نظامی، سیاسی، اطلاعاتی، امنیتی، رسانه ای و تبلیغات کشور را ضروری است. طراحان جنگ رسانه ای ممکن است کارشناسان برجسته مراکز علمی، کارشناسان اطلاعاتی و امنیتی و گروه های علمی رسانه ای در دانشگاه های معتبر هر کشور باشند. جنگ رسانه ای، جنگ بدون خونریزی، جنگ آرام و جنگ نرم تلقی میشود؛ جنگی که بر صفحات روزنامه ها و میکروفون رادیوها، صفحات تلویزیونها و عدسی دوربینها جریان دارد. نورمن پاتیز عضو هیئت رادیو تلویزیونی آمریکا، در این باره می گوید: «در خاورمیانه با توجه به راه اندازی رادیوی فارسی زبان فردا و رادیوی عربی زبان ساوا، در حال حاضر جنگی بین رسانه ها جریان دارد، ابزار این جنگ تنفر از رادیوهای ملی، ارائه اطلاعات غلط و تحریک به خشونت است» (خبرگزاری رویتر: ۱۳۸۱/۸/۳۰).

رسانه ها، به طرز ملموسی به جای هدف قرار دادن مستقیم دولتها، ملتها را هدف بمباران خود قرار میدهد. امروزه با کوچک تر و پیچیده تر شدن جهان به واسطه رشد روزافزون وسایل ارتباط جمعی از قبیل فضای مجازی، کانال های ماهواره ای، شبکه های اجتماعی معادلات گذشته در تنظیم روابط بین کشورها تا حدود زیادی به هم خورده و جای خود را به معادلات جدیدی داده است، به گونه ای که به جای بکارگیری مستقیم زور، توجه قدرت ها به استفاده از قدرت رسانه و ایجاد تغییرات از طریق مسالمت آمیز، با به کارگیری شیوه های نوین مداخله در امور داخلی کشورها جلب شده است. کشور و نظام جمهوری اسلامی ایران نیز از این امر مستثنی نبوده و

همواره مورد توجه استعمارگران است. رفتار استبداد مسلط بر سیاست بین الملل نشان می‌دهد: هدف دنیای استعماری از راه‌اندازی رسانه‌های فارسی‌زبان برون مرزی؛ جهت دهی و اخلال در فهم عموم مردم ایران است. رسانه‌های خارجی از اول انقلاب به دنبال مهندسی افکار عمومی به سمت و سوی اهداف خودشان هستند. انتشار اخبار غیرواقعی، جهت‌دار کردن برخی اخبار، بزرگنمایی مسائل و پافشاری بر نقاط ضعف، ایجاد ذهنیت منفی نسبت به امکانات و ظرفیت‌های داخلی کشور و ایجاد یأس و ناامیدی در بین مردم، از جمله رسالت‌های این رسانه‌هاست. رسانه‌های خارجی در واقع در معرکه‌ها به عنوان ابزار فشار خارج از کشور به دنبال ایجاد آشوب، ناامنی و ناآرامی در داخل هستند. در آشوب‌های آبان ماه سال ۱۳۹۸ چندین هزار میلیارد تومان به کشور آسیب وارد شده و تبعات سنگینی در پی داشته است. در پی این آشوب‌ها سرمایه‌های ملی از بین رفته است. چنین رسانه‌هایی اگر به فکر بازتاب حقیقت و حمایت از مردم ایران بودند، هرگز مردم را به سمت نابودی سرمایه‌های ملی سوق نمی‌دادند. این رسانه‌ها در واقع ابزارهایی هستند در دستان سازمان‌های جاسوسی که اهداف آنان را با پوشش ظاهری به نام خبرپراکنی پیگیری می‌کنند. در آبان ماه ۱۳۹۸ اعتراضات در ایران نسبت به افزایش قیمت بنزین، محمل مناسبی برای موج تبلیغی رسانه‌های بیگانه علیه جمهوری اسلامی فراهم کرد. در این میان رسانه‌ها و شبکه‌های فارسی‌زبان آمریکا، انگلیس، و عربستان سعودی و ... از ابتدا با هدف براندازی نظام جمهوری اسلامی. و با تظاهر به رعایت اصول و قواعد خبررسانی، همواره از ترفندهای رسانه‌ای برای القای مطلوبات خود به مخاطب بهره بردند. این رسانه‌ها بی‌آنکه ابایی داشته باشند به تشویق، تحریک و هدایت اغتشاش‌گران پرداختند. در این میان برخی از این رسانه‌ها مانند «بی‌بی‌سی فارسی و ایران اینترنشنال» عنان از کف داده و به اتاق جنگ و هدایت عملیات آشوب علیه نظام جمهوری اسلامی تبدیل شد. این تحقیق با هدف نشان دادن نقش رسانه‌های بیگانه و شبکه‌های اجتماعی در هدایت و توسعه دادن به اغتشاشات آبان ماه در ایران است.

اهمیت و ضرورت تحقیق

رسانه‌ها به عنوان تهدید یا فرصت از اهمیت بالایی برخوردارند. امروز رسانه‌ها در معادلات سیاسی، تحولات اجتماعی، تغییرات فرهنگی نقش و اهمیت تعیین‌کننده دارند. این پژوهش از منظر تهدید به آن پرداخته است. تهدیدی که روحیه ملی را با

چالش مواجه ساخته و عزم و اراده بخش هایی از یک ملت را تحت تاثیر قرار می دهد، مقاومت و دفاع از آرمان و ارزش ها را تضعیف می کند. در اهمیت رسانه همین بس که در قالب امپراطوری عظیم، مختصات فکری یک جامعه را هدف می گیرد؛ وبا فروپاشی روانی یک ملت مقدمه ای بر فروپاشی سیاسی- امنیتی و ساختارهای سیاسی آن می گردد. تهدید آمیز بودن رسانه ناظر بر آثار زیانبار زیر است:

- تغییر باورها و اعتقادات (بحران ایدئولوژی)؛
- تغییر افکار و اندیشه ها (بحران هویت)؛
- تغییر کردار و رفتار (بحران فرهنگ)؛
- تغییر ساختار و دگرگونی های سیاسی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی (بحران استقلال سیاسی) (حکیم، ۱۳۹۲: ۱۹).

مبانی نظری تحقیق

امنیت: «امنیت بطور کلی یعنی تداوم اموری مانند: سلامت جسم و فکر و روح، همبستگی خانواده، جریان سرمایه گذاری فیزیکی و انسانی و جریان مصرف معقول. همچنین انتظارات افراد جامعه از تداوم آتی این امور به سمت بهتر شدن؛ به گونه ای که موقعیت موجود و بهبود این امور، از تعرض و گزند عوامل مخرب مختلف در امان باشند» (مرادیان، ۱۳۹۰: ۲۵).

الف) بحران، انواع و ویژگی های آن

بحران وضعیتی است که نظم سیستم اصلی یا قسمت هایی از آن (سیستم های فرعی) را مختل کرده، پایداری آن را بر هم زند (تاجیک، ۱۳۸۴، ص ۶۲). بحران با هر ماهیتی، موضوعی مرتبط با حیات انسان است و نشانه آن نیز توجه جدی افکار عمومی به آن از راه رسانه است. بنابراین، بحران آن چیزی است که رسانه ها در جایگاه مشکل جدی به آن می پردازند و پیامدهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی آن می تواند تا سالیان دراز معضلی برای جامعه باشد (وردی نژاد، بهرامی رشتیانی، ۱۳۸۸: ۳۷).

شراپو استاوا می گوید: در عصر جدید، تروریسم رسانه ها را در اختیار گرفته است؛ همان طور که سیاستمداران و بزرگان در دهکده جهانی به تبلیغات نیاز دارند، تروریست ها نیز برای تبلیغ کار خود از رسانه ها استفاده می کنند. بنا بر اعلان گروه ضربت دولت امریکا درباره نقض قانون تروریسم، تروریسم امروزی از جنبه های

گوناگونی، پدیده مستقیم رسانه‌ها است. اهمیت این مسئله از آن روست که تروریسم شیوه‌ای ویژه از خشونت سیاسی است که با حمله کردن به تعداد کمی قربانی، در صدد اثرگذاری بر تعداد زیادی از مردم است (استاوا، ۱۳۸۰: ۲۸۱).

کنترل اجتماعات: عبارت است از هرگونه اقدام در چارچوب قوانین کشوری به منظور جلوگیری از برهم زدن نظم و امنیت عمومی توسط اجتماعات مختلف که به وسیله نیروی پلیس انجام میپذیرد (تاجیک: ۱۳۷۹: ۱۳۷۹).

متقاعد سازی: منظور از متقاعدسازی بهره‌گیری از روش‌های ارتباطی، فنون نفوذ و سازوکارهای دستکاری اذهان برای نگرشها و رفتارهای آنان است (الیاسی، ۱۳۸۸).

دروغ: تحریف اطلاعات، جعل اسناد و نشر دروغ‌های بزرگ، از جمله روش‌هایی است که از آن برای ایجاد انزجار و نفرت در مردم نسبت به مسئولین حکومتی استفاده میکنند که آن قدر بزرگ است که کسی در دروغ بودن آن شک نمی‌کند در واقع، آنان دروغ‌هایی ساخته و پرداخته می‌کنند که فراتر از آستانه ادراک مخاطبان است؛ از همین روی، آن را واقعیت و نه دروغ، تلقی میکنند. چنین دروغ‌هایی، اغلب برای کاهش مشروعیت مردمی حکومت و تحریم شهروندان علیه آن، ساخته میشود؛ مثال این ادعا که عوامل حکومت، آب شهر را آلوده کرده‌اند تا تمام شهروندان را مسموم کنند، دروغ بزرگی بود که اهالی یکی از شهرهای انگلستان را در دهه ۱۹۸۵، علیه دولت وقت برانگیخت و شورش را هر چند کوتاه، موجب شد. (Anthony: ۱۹۸۳).

رسانه: در علم ارتباطات، رسانه وسیله یا ابزاری برای رساندن داده یا اطلاعات است رسانه‌ها دارای قدرت قابل ملاحظه‌ای برای شکل‌دادن به عقاید و باورها، دگرگون کردن عادات زندگی و ترویج رفتارهای کمابیش مطابق میل کنترل‌کنندگان رسانه‌ها و محتوای آنها هستند. رسانه‌ها یکی از منابع قدرت هستند هر کشوری که بتواند از ابزارهای بیشتر، پر حجم تر، مدرن تر و فناوریهای جدید رسانه‌ای و ارتباطی استفاده کند، خواهد توانست موفقیت بیشتری را برای عرصه‌های جنگ رسانه‌ای تضمین کند. گرچه نسبت میان هر کدام از ابزارها و تأثیرگذاری حاکم بر آن و برد و جذابیت هریک در جوامع مختلف متفاوت است و برای وزن دهی آن باید پژوهش جداگانه‌ای صورت پذیرد.

پالتر کارکردهایی را برای فناوریهای ارتباطی - اطلاعاتی نوین ذکر می‌کند:

- رسانه های نوین تریبونی برای بیان اهداف، آرمانها، تجربه ها و فعالیتهای سیاسی و مبارزاتی جنبشهای اجتماعی است؛

- رسانه های نوین باعث شکل گیری، انسجام و تحکیم هویت جمعی و عمومی جنبشهای اجتماعی میشوند؛

- رسانه های نوین منجر به بسیج نیروهای بالقوه در جهت حمایت از جنبشها میشوند؛

- گسترش رسانه های نوین، میتواند بین جنبشها و سایر عوامل سیاسی و اجتماعی همچون احزاب سیاسی، اتحادیه ها، دولتها و فعالین سیاسی پیوندهای نمادین برقرار سازد؛

- رسانه های نوین میتوانند در روابط درونی جنبشها مؤثر واقع شوند و باعث تقویت انگیزه و روحیه اعضا و هواداران جنبش میشوند و از مرگ آنها جلوگیری می کنند (سردارنیا، ۱۳۸۶: ۱۰۴).

تلفن همراه: همگرایی رسانه های اجتماعی با تلفن های هوشمند در سالهای اخیر باعث شده است تا قابلیت های پیشین موبایل برای برای کنشگری و مدیریت بحران بطور فزاینده گسترش یابد (Reuters: ۲۰۱۴).

شبکه های اجتماعی: شبکه های اجتماعی، اصطلاحی است که برای نخستین بار در سال ۱۹۵۴ توسط جان بارنز که در حوزه ی انسان شناسی اجتماعی فعالیت می کرد، ابداع شد.

او تحقیقی در مورد گروه های اجتماعی در بخشی از نروژ انجام می داد و اصطلاح شبکه اجتماعی را در آن تحقیق برای توصیف رابطه بین انسانها و تحلیل مکانیزم های ارتباطی و خصوصاً تصمیم گیری آنها به کار برد.

شبکه های اجتماعی قدرت نرم برخالف قدرت سخت که ماهیتی ایستا و بسیط دارد، ماهیتی ژلاتینی و چندبعدی دارد. مشروعیت نداشتن کشورها در به کار بردن قدرت سخت و ناکامیهای کارکردی بسیار در آن، سبب شده است به ابزارهایی جدید رو آورده شود که هزینه های کمتری دارند و از تلفات جانی و مالی تا حد زیادی می کاهند و در عین حال، افکار عمومی را با خویش همراه میسازند. بر این اساس کشورهای مختلف توجهی ویژه به قدرت نرم نشان داده اند (شهرام نیا، ۱۳۹۱).

در جنگ نرم شبکه های اجتماعی از اصلیتترین ابزار نفوذ میان مردم و تأثیرگذاری در مخاطبان برای جهتدهی، سازماندهی و تحریک و تهییج هستند. ظرفیت این شبکه ها علاوه بر ایجاد سازماندهی و همگرایی، سرعت فوق العاده انتقال اطلاعات به مخاطبان است. نقش شبکه های اجتماعی خارجی در این آشوب ها غیرقابل وصف است، تجربه چندسال اخیر نشان داده است شبکه های اجتماعی خارج پایه، یکی از ارکان اصلی آشوب ها در کشور و بستر تروریسم محسوب می شوند. این انتظار وجود دارد که شورای عالی فضای مجازی حسب ماموریت ها و رسالت های خود تکلیف این شبکه ها را یک بار برای همیشه روشن سازد تا هرازچند گاهی به کشور چنین هزینه هایی گزافی تحمیل نگردد.

اکنون و پس از آشکار شدن نقش این شبکه ها در شرارت های سال ۹۶، اقدام تروریستی علیه خانه ملت و غائله آبان ۹۸ دیگر کمتر کسی شک دارد این شبکه ها می توانند به عنوان اسب تراوی دشمن، آرامش و امنیت ملی کشور را برهم بزنند. این شبکه ها امکان اخلال در جریان آزاد اطلاعات در کشور و اعمال راهبردهای جنگ شناختی را به دشمن می دهد و تداوم این ولنگاری و بی انضباطی در فضای سایبری کشور این تهدیدات را به صورت نهادینه علیه امنیت ملی تداوم می دهد، که تصمیم گیری اساسی و ملی را ضرورتی اجتناب ناپذیر می کند.

متأسفانه در کشور برخی به دلیل رویکردهای عوام‌فریبانه، به نوعی خواهان استمرار فعالیت شبکه‌های اجتماعی خارج‌پایه هستند. وقتی اینترنت در حوادث آبان با اندکی تعلل قطع شد، آبی بر آتش فتنه آشوب بود. این اتفاق نشان داد این اغتشاشات عملاً با شبکه‌های اجتماعی مدیریت می‌شود و شما اگر دسترسی به شبکه‌های اجتماعی خارج پایه را قطع کنید می‌توانید آشوب و تخریب‌گری‌ها را پایان دهید. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که ارتباط مستقیمی بین امنیت مردم و شبکه‌های اجتماعی وجود دارد. ضمن اینکه باید در نظر بگیریم که شبکه‌های اجتماعی، امروز تنها نقش پیام‌رسانی را ایفا نمی‌کنند و در حوزه‌های وسیعی ورود کرده اند.

روش تحقیق

این پژوهش مطالعه پسارویدادی است. از حیث هدف، تحقیقی کاربردی؛ از جهت سطح تحلیل، برخوردار از ماهیتی توصیفی -تحلیلی و از نظر رویکرد و طبقه بندی روش، متکی به روش کتابخانه ای، با استناد به مدارک رسمی دولتی و همچنین

بررسی مطالعات و آمارهای اعلام شده رسمی از سوی نهادهای تحقیقاتی نشان داده شده است

کارکردهای رسانه

شکل تکامل یافته جنگ روانی: استفاده از رسانه های ارتباط جمعی برای تضعیف کشور هدف و بهره گیری از توان و ظرفیت رسانه های جمعی اعم از رادیو، تلویزیون، خبرگزاریها، اینترنت، مطبوعات، ماهواره و ... استکه هدف آن پیشبرد اهداف و منافع ملی است و یکی از جنبه های جنگ روانی یعنی تحمیل اراده و خواست خود بر مخاطبان است (ضیایی پرور، ۱۳۸۳: ۱۱).

منبع قدرت نرم کشورها: رسانه ها و نقش مسلط آنها در شکل دهی، جهت دادن و مدیریت افکار عمومی امروزه بر هیچکس پوشیده نیست. از این رو رسانه های جمعی، منبع مهم قدرت در جهت منافع افراد، گروهها و کشورها به حساب می آیند (گالبرایت، ۱۳۷۱: ۵۸).

حد فاصل محیط ذهن و عینی: رسانه به علت اینکه تاروپود نمادین زندگی ماست، همچون تجربه های واقعی که بر رؤیاهای ما تأثیر دارد بر آگاهیها و رفتار ما تأثیر میگذارد و مواد خامی را فراهم میسازد که ذهن ما با استفاده از آنها کار میکند (کاستلز، ۱۳۸۰: ۳۸۸).

کاربرد در همه وضعیت ها (جنگ و صلح): جنگ رسانه ای، تنها جنگی است که حتی در دوره صلح نیز بین کشورها به صورت غیر رسمی ادامه دارد و هر کشوری از حداکثر توان خود برای پیشبرد اهداف سیاسی خویش با استفاده از رسانه ها، بهره گیری میکند.

بهترین شیوه در جاسوسی: یکی از شیوههای نوین در جاسوسی، استفاده از رسانه هاست. سازمانهای اطلاعاتی متناسب با نیازها و اهداف خود با به کارگیری هرکدام از بخشهای مختلف رسانه ها میتوانند کار کردهای اطلاعاتی مورد نظر خود را طراحی، هدایت و پیگیری کنند.

دیدگاه ها در خصوص کارکرد رسانه ها متفاوت است. برخی از این دیدگاه ها، مبتنی بر نگرش مثبت و ابراز می دارند که: «کارکرد رسانه ها در تحقق جامعه مدنی به قدری اهمیت دارد که رکن چهارم دموکراسی لقب گرفته است زیرا رسانه ها می توانند استیفای حقوقی جامعه باشند و همچنین راهی برای شناخت حقوق

اساسی مردم اند؛ کارکرد رسانه ها همچون کارکرد نور در زدودن تاریکی ها و شفاف سازی وضعیت ها است. رسانه ها می توانند در ابعاد گوناگونی مؤثر باشند، از جمله:

- گسترش حقوق اساسی رسالت رکن چهارم دموکراسی؛
- غنی سازی ادبیات و فرهنگ گفتگو در جامعه؛
- دامن زدن به فرهنگ پریش گری و پاسخگویی محققانه؛
- اطلاع رسانی شفاف و مستند و بیطرفانه؛
- کاهش میزان دگماتیسم؛
- جهت دهی عقلانی به احساسات و هیجانات؛
- مشارکت و معاونت در تصمیم سازی ملی،
- تعمیق شناخت علمی، کارشناسی و عقلانی جامعه- افزایش میزان و سطح تولید فکر و اندیشه؛

- فربه سازی و مستند سازی منابع داده ها. (حکیم، ۱۳۹۲: ۱۳).

رسانه ها می توانند تاثیر منفی نیز داشته باشند امروزه بیشترین فنون، ابزارهای جنگ رسانه ای در اختیار کسانی است که هدفشان تحت سلطه در آوردن ملت ها و دولت هاست. در ادامه، به برخی دیدگاه ها و نظرات کارشناسان و طرح های ارائه شده اشاره می شود..

الف) مراحل تدارک و اجرای جنگ رسانه ای به منظور تعدیل افکار عمومی

- مرحله مقدماتی؛ شامل ارائه دلیل و توجیه مردم به منظور افزایش فقر، استبداد، هرج و مرج به دنبال بروز جنگ؛
- مرحله توجیه؛ با انعکاس اخبار مهم و تجزیه و تحلیل مقدمات مداخله نظامی فراهم می شود؛

- مرحله اجرا؛ بسیج منابع و سانسور به منظور ایجاد زمینه مهار پوشش خبری؛
- مرحله پس از جنگ؛ عادی سازی وضعیت و کاهش ضایعات خبری. (اتوسن، ۱۳۸۳: ۱۸).

مراحل آماده سازی : شیوه دیگری نیز برای آماده سازی ملت ها برای جنگ توسط فلیپ ناتیلی روزنامه نگار محقق روزنامه انگلیسی گاردین ارائه گردیده است.

- بحران، بحران سازی از طریق گزارش های رسانه ای به گونه ای که مهار بحران عملی نیست؛

- پلیدنمایی رهبر دشمن و مقایسه آن با افرادی چون هیتلر با توجه به ذهنیت منفی مردم نسبت به اینگونه افراد؛
- شیطان جلوه دادن افراد دشمن به عنوان انسان های ضداخلاقی و ناسالم؛
- تحریک افکار عمومی در قالب وحشی سازی و وحشی نمایی دشمن برای تحریک احساسات و افکار مخاطب (همان: ۱۸).

مراحل انحصاری کردن رسانه ها توسط نظام سلطه

مایکل پارنتی نویسنده و دانشمند علوم سیاسی درخصوص انحصار رسانه ای روشی را به شرح زیر ارائه نموده و عنوان می کند به رغم اینکه رسانه های عمده امریکا ادعا می کنند آزاد، همگانی و واقع گرا هستند، اما تکنیک هایی به کار می بندند که نتیجه آگاهانه را ناآگاهانه آن این است که با ادعا های آن ها تعارض های بنیادینی دارد. این روش ها عبارتند از:

پنهان کاری از طریق حذف: اجتناب از موضوعات احساس برانگیز که بدتر از هوچی گری و دروغ پردازی است؛

حمله و انهدام هدف: با اطلاع دستگاه سانسور از عدم کارائی حذف و اطلاع یافتن مردم از موضوع؛ رسانه ها به روش تهاجم زود هنگام روی آورده و موضوع را بی اعتبار می کنند و در مواردی نیز با بی اعتبار کردن روزنامه نگار وی را خاموش و افکار عمومی را از موضوع موردنظر منحرف می سازند؛

انگ زدن (برچسب زدن) رسانه ها با استفاده از برچسب های مثبت یا منفی تلاش می کنند تا دیدگاه ها و نظرات را درباره موضوعی معین از پیش تعیین کنند. برچسب، موضوع را تعریف و تشریح می کند بی آنکه ناگزیر باشد ویژگی های واقعی را که ممکن است به نتایج دیگری منجر شود، بیان نماید؛

فرض و تصور پیش گیرانه: رسانه ها اغلب سیاست هایی را که نیاز است مورد بررسی و مطالعه قرار گیرند، می پذیرند. این مسئله به دلیل گستره محدود و کلاسیک گفتمان یا محدودیت معیار های بحث است. به عبارت دیگر، فرض ها بیان نشده چارچوب بحث را شکل می دهد؛

پخش برنامه هایی با ارزش اسمی: در این روش آنچه مسئولان می گویند، بدون هرگونه نقد و تجزیه و تحلیل پذیرفته می شود. پخش برنامه هایی با ارزش اسمی، عملکرد رسانه ها را تقریباً در هر زمینه ای از سیاست خارجی و داخلی تشکیل می دهد؛

کوچک شمردن محتوا: در این روش به فقدان محتوا و جزئیات موضوعات می پردازند به طوری که فهم پیامد ها و علل و عواقب آن برای مخاطبان دشوار شود. همچنین رسانه ها به پوشش خبری، تهیه و پردازش بیشتر اهمیت داده اما به مسائل اساسی اهمیت کمتری می دهند؛

توازن نادرست: این موضوع روشی است که در آن تصور ذهنی واقع نگری آزمایش می شود. از یک سو فقط دوجنبه ماجرا نشان داده می شود و از سوی دیگر تعریف توازن دشوار است، زیرا به خودی خود به معنای برابر نیست مانند جنگ های گواتمالا و السالوادور در دهه هشتاد که با نوع غلطی از توازن مورد بحث و بررسی قرار می گرفت؛

خودداری از پیگیری: در این شیوه مجریان رسانه ها و متولیان جنگ رسانه ای با روبه رو شدن با یک پاسخ مخالف که انتظار آن را نداشته اند فوراً موضوع بحث را تغییر می دهند و یا برنامه را به بهانه ای قطع می کنند یا به موضوع دیگری می پردازند (همان: ۲۷-۲۳).

ابزارهای رسانه

تلویزیون: پرفسور حمید مولانا در خصوص نقش تلویزیون در طول جنگ خلیج فارس می نویسد: جنگ خلیج فارس پیروزی تصویر بر واقعیت و منطق را به نمایش گذاشت، فناوری های نوین ارتباطی این امکان را فراهم ساخت که واژه و تصویر در موقع مناسب برای صدها میلیون نفر در سراسر جهان مخابره شود تصویر آنچنان بیننده را مسحور خود می کند که تصور می کنم ما خود شاهد نبرد هستیم با وجود این، آنطور که مطالعات بیشتر کشورها نشان می دهد این جنگ نبود که ما شاهد آن بودیم بلکه انگاره هایی بود که به این منظور برنامه ریزی شده بود تا حس پیروزی را القا کند و به آن نتیجه گیری دست یابد که واقعیت و منطق هیچگاه نمی توانست به آن برسد. (مولانا، ۱۳۷۵: ۱۳)

مطبوعات: در پروتکل دوازدهم از مجموعه پروتکل های دانشوران یهود آمده است: اگر تدابیری را که در مورد مطبوعات اندیشیده ایم، به مرحله اجرا در آوریم، ذهن و فکر غیر یهودیان به تسخیرمان در می آید و آنان وقایع جهان را از پشت عینک های رنگینی که ما به چشم آنها می گذاریم، می نگرند. (بی نام، ۱۳۹۰: ۵۶)

ناپلئون بناپارت می گوید:

تنها دو قدرت شمشیر و فکر در جهان وجود دارد و در دراز مدت شمشیر ، همواره در برابر قدرت فکر مغلوب خواهد شد؛

از صدای قلم روزنامه نگاران بیشتر می ترسم تا سفیر گلوله سربازان؛

کشتن شجاعت دشمن به اندازه کشتن سربازانش حیاتی است؛

دشمن با آتش اوراق تبلیغاتی نیز جبهه های مارا می کوبد؛

مثال: نیروهای ائتلاف در جنگ خلیج فارس حدود ۲۹ میلیون اوراق تبلیغاتی در ۱۴ شکل بر جبهه عراق ریخته شد و اعلام شد که ۲۴ ساعت آینده منطقه به شدت بمباران خواهد شد؛ نتیجه آن شد که نیروهای ائتلاف پیش بینی کرده بودند یعنی بیش از ۹۸ درصد ۳۰۰ هزار نظامی عراقی اوراق را دریافت کردند و فردای آن روز یک ساعت قبل از موعد مقرر ۱۴۰۵ سرباز عراقی به همراه یک ژنرال در کنار ایستگاه رادیو منتظر آمریکایی ها بودند تا تسلیم آنها شوند از آغاز تا پایان جنگ خلیج فارس ۷۱ تیم تبلیغی و آشنا با لهجه های عربی مصری و کویتی و عربستانی فعالیت می کردند تبلیغات و عملیات روانی آنها باعث شدند ۸۷۰۰۰ عراقی خود را تسلیم کنند (حکیم، ۱۳۹۳).

سایت های اینترنتی : دشمن با به کارگیری تاکتیک های ویژه جنگ نرم از جمله شایعه همچون شایعات تفرقه افکن، هراس آور، امید بخش، رعب و وحشت، وعد و وعید، استفاده از اختلافات قومی، دینی، خشونت طلبی، دروغ و ... مطالب مورد نظر خود را با اهداف خاص بر روی وب سایت ها فضای اینترنتی قرار می دهد و با القای این موارد از طریق تکرار و با عنوان خیر خواهی، افکار عمومی جامعه و یا قشر مورد نظر را به سوی آن اهداف هدایت می کند (محسنی، ۱۳۸۶ : ۸۹-۸۸).

خبرگزاری های بین المللی : درحال حاضر چهار خبرگزاری آسوشیتد پرس، یونایتد پرس ، فرانسرس و رویتر یک امپراتوری بلامنازع در عرصه انتشار اخبار بوجود آورده اند مولانا در باره تعداد واژه هایی که این چهار خبرگزاری در روز مخابره می کند می نویسد، آسوشیتد پرس ۱۷ میلیون ، یونایتد پرس ۱۱ میلیون، فرانسرس سه میلیون و رویتریک میلیون و پانصد واژه در رنژ به جهان مخابره می کند (مولانا ، ۱۳۷۱ ، ۴۷)

ماهواره ها: آلوین تافلر نویسنده و منتقد اجتماعی می نویسد؛ فناوری ماهواره ای و دیگر رسانه های جدید فرهنگ های ملی را از هم می پاشند،... وی در ادامه می افزاید، این ارتباطات متقاطع به هرحال تهدیدی است برای هویت ملی که حکومت

ها برای مقاصد شخصی خود، سعی در حفظ و انتشار آن دارند (تافلر، ۱۳۷۰ : ۶۵۳).

رادیو(رادیو فردا): یک ایستگاه رادیویی فارسی زبان است که به هزینه کنگره آمریکا و تحت نظر آژانس رسانه‌های جهانی ایالات متحده اداره می‌شود. این رادیو شاخهٔ ایرانی رادیو اروپای آزاد/ رادیو آزادی است که مرکز آن در پراگ، پایتخت جمهوری چک قرار دارد (ویکی پدیا).

نقش شبکه اجتماعی

تلگرام(Telegram): تلگرام یک سرویس پیام‌رسان متن‌باز چندسکویی مبتنی بر رایانش ابری است. تلگرام رسماً برای اندروید، ویندوز فون و آی‌اواس مانند تبلت‌ها و دستگاه‌های بدون وای‌فای در دسترس است. نرم‌افزارهای کلاینت غیررسمی برای نسخهٔ وب، نسخهٔ آواس ده، نسخهٔ لینوکسو یک کلاینت دسکتاپ مایکروسافت ویندوز از توسعه‌دهنده‌های مستقل که از رابط برنامه‌نویسی کاربردی تلگرام استفاده می‌کنند در دسترس هستند کاربران تلگرام امکان ارسال پیام، نگاره، ویدئو و همه گونه پرونده‌های خودپروانگر و رمزنگاری شده را تا حجم ۱۰۵ گیگابایت دارند. تلگرام توسط دو برادر با نام‌های پاول دورف و نیکلای دورف به بازار آمد. پاول دورف برادر کوچک نیکلای دورف است. پشتیبان مالی این پروژه، سازمان غیرانتفاعی کارآفرینی در آلمان است.

براساس استراتژی دشمنان در این حوادث مرکز فعالیت‌ها از شهرهای بزرگ به شهرهای کوچک که تجربه و امکانات کافی برای مدیریت اعتراضات نبود، منتقل شد و به این ترتیب اغتشاش را عمومی کردند «نشست‌ها، اتخاذ تصمیم‌ها، تولید محتوا برای رسانه‌ها در خارج از کشور و مدیریت اغتشاش در داخل کشور از شیوه‌های دخالت بیگانه در امور داخلی کشور بود. در این بین نقش تلگرام تاثیرگذار بوده که محوریت پیام‌رسانی اغتشاش را به عهده داشته و نقش شتاب‌دهنده را ایفا کرده است. گروه‌های منافقین و سلطنت‌طلب‌ها نیز در بین گروه‌ها فعال‌تر از سایر معاندین بودند.» (منبع: ایسنا)

اینستاگرام (Instagram): اینستاگرام یک شبکه اجتماعی تصویری است. این پلت فرم در ۶ اکتبر سال ۲۰۱۰ راه اندازی شد و بیش از ۴۰۰ میلیون کاربر فعال دارد و مالک اصلی آن هم فیسبوک است. تعداد بسیار زیادی از کاربران از این شبکه برای پست کردن تصاویر سفر خود، دنیای مد، غذاهای مختلف و مورد علاقه خود،

هنر و سایر موضوعات مشابه استفاده می‌کنند. یکی از دلایل محبوبیت اینستاگرام به واسطه‌ی فیلترهای منحصر به فردی است که امکانات ویرایش عکس و ویدیو را ایجاد می‌کنند. تقریباً ۹۵ درصد کاربران این شبکه عضو فیسبوک هم هستند و بدین ترتیب شما می‌توانید با یک تیر دونشان را هدف بگیرید. هم اکنون اینستاگرام حدود ۸۰۰ میلیون بازدید ماهانه دارد اینستاگرام این امکان را به کاربران خود می‌دهد که عکس‌ها و ویدئوهای خود را در دیگر شبکه‌های اجتماعی مانند فیس‌بوک، توییتر، تاملر و فلیکر هم‌رسانی کنند. کاربران هم‌چنین می‌توانند از فیلترهای دیجیتالی برای تصاویرشان استفاده کنند. محدودیت هم‌رسانی ویدئو در اینستاگرام ۶۰ ثانیه است.

در اغتشاشات سال ۹۸ آموزش اقدامات خرابکارانه و تروریستی از طریق شبکه های اجتماعی از جمله اینستاگرام دنبال شد. یک گروه تروریستی به نام ایران آنارشیست با تشکیل کمپین انتقام مطالبی در فضای مجازی منتشر می کرد و اعلام می کرد که مبارز می طلبد، دنبال جنگ میدانی است، به هیچ کس رحم نمی کند و می گفت هرکس دنبال انتقام است به ما بپیوندد. سایر گروه های تروریستی هم چنین اظهاراتی به شکل های دیگر داشتند (<https://www.isna.ir/news>)

آشوب های آبان ماه ۱۳۹۸

طرح گرانی و سهمیه بندی بنزین به نحو غیر منتظره توسط دولت به اجرا درآمد. اقدام ناگهانی دولت باعث تشکیل اعتراضات مردمی و در نهایت سوءاستفاده ضدانقلاب و اغتشاشگران گردید. این مسئله واکنش های مختلفی را در پی داشت. فارغ از بحث های کارشناسانه پیرامون این موضوع که آیا زمان کنونی، مقطع مناسبی برای انجام این طرح بود یا نه، اجراء شتاب زده این طرح، موجب بروز اعتراضاتی در این زمینه شد. به گفته دکتر احمد توکلی، عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام، روز جمعه ۲۴ آبان ماه به هنگام دیدار مسئولان نظام با رهبر معظم انقلاب به مناسبت ولادت پیامبر اکرم(ص) و امام صادق(ع)، ایشان خطاب به رئیس جمهور می فرمایند، «اگر می خواستید چنین کنید، چند روز زودتر یارانه ای را که به مردم وعده داده بودید، به حساب شان واریز می کردید. رهبر معظم انقلاب در ادامه تاکید کردند که حالا هم ظرف یکی دو روز وجه مورد نظر را به حساب مردم واریز کنید» (www.farsi.khamenei.ir).

(بر این اساس افزایش ضروری قیمت بنزین به یک مسئله عمومی تبدیل و با واکنش عمومی مواجه شد. با این حال دولت روحانی بدون توجه به این حساسیت‌ها و نیز بدون توجه به اینکه افزایش ناگهانی و با درصد بالای قیمت بنزین به دشمنان ایران امکان سوءاستفاده می‌دهد، با اصل «غافلگیری»، قیمت بنزین را افزایش داد و به واکنش هیجانی کمک کرد و حتی شخصیت‌ها و گروه‌های حامی روحانی در انتخابات ۱۳۹۲ و ۱۳۹۶ را نیز به واکنش واداشت. دامنه این واکنش‌ها تا آنجا بود که خود رئیس‌جمهور هم حدود یک هفته پس از افزایش قیمت‌ها، وانمود کرد که دستی در افزایش قیمت بنزین نداشته است!) (زارعی)

متأسفانه این اتفاق نیفتاد و اشرار و آشوب‌طلبان نیز که مترصد فرصتی برای ضربه زدن به کشور بودند، از روز شنبه وارد معرکه شدند و برخی از شهرها را به ناامنی کشاندند. سازماندهی آشوب‌ها بر اساس شواهد میدانی، هماهنگی و همخوانی نوع آشوب‌ها در شهرهای مختلف حاکی از اجرای برنامه سازماندهی شده می‌باشد که بخشی از علائم آن عبارتند از:

- حضور سازماندهی شده عده‌ای با لباس‌های خاص در کلیه تجمعات؛
- تلاش برای کشته سازی؛
- حمله به مراکز نظامی اعم از کلانتری‌ها و پاسگاه‌های نیروی انتظامی و پایگاه‌ها، حوزه‌ها و نواحی بسیج و سپاه پاسداران و تلاش برای بدست آوردن سلاح که عمده تلفات جانی نیز در همین ارتباط بوده است.
- هدفگذاری یکسان و هماهنگ در ایجاد اغتشاش و حمله به مراکز مشخص نظامی، مذهبی، اداری و اقتصادی (حمله به مراکز نظامی، فرمانداری‌ها، شهرداری‌ها، حوزه‌های علمیه، فروشگاه‌های زنجیره ای، بانک‌ها، پمپ بنزین‌ها و ... به صورت هماهنگ و سازماندهی شده؛
- هدایت شعارها به ارکان حاکمیت؛
- منتسب کردن علت گرانی‌ها به رهبری نظام در شبکه‌های اجتماعی.
- از منظر جامعه‌شناختی، بستر این شورش‌ها سیاست‌های توسعه ای چهار دهه پس از انقلاب است که به پیدایش ابرشهرهای فاقد ساختار و تراکم جمعیت انبوه در مناطق حاشیه‌ای شهرهای بزرگ منجر شده است. شورش‌های شهری بطور عام و شورش‌های حاشیه‌نشینان بطور خاص در بسیاری از کشورهای جهان از دیرباز موضوع مطالعات اجتماعی جدی بوده است

از منظر فرهنگی، رواج گسترده تلفن‌های هوشمند متصل به اینترنت (اسمارت فن)، که شمار این تلفن‌ها را از ۲ میلیون دستگاه در سال ۱۳۹۲ به ۲۰ میلیون دستگاه در سال ۱۳۹۳ و حدود ۵۰ میلیون دستگاه در سال‌های اخیر رسانید، میزان تعامل و تأثیرپذیری از فضای مجازی را در جامعه به اوج رسانید.

تاکتیک‌های اغتشاشگران

اعتراضات مردمی به گران شدن بنزین از اولین روز کاری هفته آخر آبان ماه اوج گرفت ولی به سرعت به تخریب اموال عمومی گرائید. اغتشاشات سال ۹۸ با نمونه‌های مشابه سال‌های قبل متفاوت بود در ادامه بخشی از تاکتیک‌های شناخته شده معرفی می‌شود

تاکتیک

استفاده از تبلیغات پردامنه در فضای مجازی با کنشگری خارجی: استفاده از ظرفیت‌های فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی یکی از ویژگی‌های مهم اغتشاشات اخیر بود مجموعه رخداد‌های اخیر با استفاده از روش‌های «جنگ موج چهارمی» برای ایجاد ناامنی و بی‌ثبات‌سازی داخل ایران دنبال شد و پایه اصلی آن نیز صدمه به سرمایه اجتماعی برای جذب پیاده نظام از داخل و فروپاشی اقتصادی و اجتماعی و ایجاد بی‌انگیزگی در اقشار مختلف برای حمایت از نظام بود. لذا با بهره‌گیری از فضا‌سازی رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی زمینه‌هایی در داخل ایجاد شد، جذب، آموزش و سازماندهی و توسعه آن به کانون‌های مستعد اعتراض در سراسر کشور برای تشکیل هسته‌های اولیه خیزش اجتماعی و هماهنگی اعتراض‌های وسیع علیه حاکمیت از طریق فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی صورت گرفته بود. هدایت و فرماندهی آشوب‌ها و مردمی جلوه دادن آن در کنار بزرگنمایی اعتراضات برای ایجاد حساسیت‌های حقوق بشری در جهان، مأموریت بسیار مهم و کلیدی تعیین شده برای رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی اغتشاشات اخیر می‌باشد در این آشوب‌ها ۱۷ شهر استان خوزستان درگیر شدند. (زارعی ۱۳۹۸).

گسترش دامنه میدانی اغتشاشات: در اغتشاشان آبان ماه ۲۵ استان کشور درگیر اغتشاشات شده بود که شدت آن در چهار شهر اهواز، اصفهان، تهران و شیراز بیشتر بود.

استفاده از ظرفیت احساسی جوانان نامطلع: بر اساس گزارش نهادهای امنیتی اغتشاشات روز شنبه، حاصل ترکیب مردم معترض به افزایش قیمت بنزین، اوباش و گروه‌های ضد انقلاب بود؛ اما ورود جدی‌تر اراذل، منافقین، سلطنت‌طلب‌ها، وهابی‌ها و تکفیری‌ها در روز یکشنبه بود. خود این موضوع نشان می‌دهد افرادی که در آشوب‌های روز شنبه در اعتراض به افزایش قیمت بنزین به خیابان آمدند، «عمومی» و پرحجم نیست و لذا باید برای این موضوع فکری می‌شد. (زارعی) در اولین روز اغتشاشات از بچه‌های دبیرستانی تا دانشجویان و جوانان احساسی در میان اغتشاشگران مشاهده می‌شد که اکثر آنان تحت تاثیر احساسات و از سر بی اطلاعی همراه اغتشاشگران شده بودند.

ایجاد ترافیک و راه‌بندان: پایتخت با ۳۰ تا ۴۰ گروه کوچک آشوب‌طلب مواجه بود و اتوبان بزرگ امام علی «ع» برای ساعاتی بسته شد. (همان)

آشوب‌طلب‌ها درصدد بودند به همه زیرساخت‌های اساسی کشور آسیب بزنند و امکان خدمات‌رسانی به مردم را تهدید کنند. آنها بعضی از بزرگراه‌های کشور در جاهای حساسی مثل تهران - کرج را دو سه بار بستند و مسیر تهران - مشهد را در مازندران مسدود کردند. آشوب‌طلبان جاده خرمشهر به بندر امام را طی دو سه روز بستند و جاده جم به ماهشهر را بستند و حتی سنگربندی و در پاره‌ای از نقاط آن با تیربار شلیک کردند. در شهر بهارستان واقع در غرب تهران، یک انبار استراتژیک که هزاران تن شکر و برنج در آن است، تهدید شد و اگر نیروی انتظامی نیم‌ساعت تأخیر می‌کرد، از بین رفته بود. در یکی از شهرستان‌ها، اشرار در صدد برآمدند بزرگ‌ترین مخزن بنزین را منفجر کنند که اگر اتفاق افتاده بود، نصف شهر در آتش می‌سوخت. حدود ۵۰۰ تن از اشرار و عوامل گروهکی درصدد برآمدند به صدا و سیما آسیب بزنند که با اقدام نیروهای انتظامی در سه کیلومتری آن متوقف شدند (همان).

تخریب و آتش سوزی‌های پردامنه (بانک‌ها-شهرداریها-پمپ بنزین‌ها): در این اغتشاشات ۳۴ آمبولانس، ۷۳۱ بانک، ۱۴۰ مکان عمومی، ۹ مرکز مذهبی، ۷۰ پمپ بنزین، ۳۰۷ خودروی شخصی و غیردولتی، ۱۸۳ خودرو انتظامی و ۱۰۷۶ موتور سیکلت شخصی مورد حمله قرار گرفتند (زارعی)

جلوگیری از امداد رسانی: اغتشاشگران با آتش زدن آمبولانس‌های هلال احمر و خدمات و سازمان‌های رسان مانع از امداد رسانی می‌شدند

استفاده از عنصر رعب و وحشت: آشوب‌طلب‌ها درصدد بودند به همه زیرساخت‌های اساسی کشور آسیب بزنند و امکان خدمات‌رسانی به مردم را تهدید کنند... در یکی از

شهرستان‌ها، اشرار در صدد برآمدند بزرگ‌ترین مخزن بنزین را منفجر کنند که اگر اتفاق افتاده بود، نصف شهر در آتش می‌سوخت. حدود ۵۰۰ تن از اشرار و عوامل گروهکی در صدد برآمدند به صدا و سیما آسیب بزنند که با اقدام نیروهای انتظامی در سه کیلومتری آن متوقف شدند (همان).

حمله به اماکن نظامی و انتظامی: اغتشاشگران ضمن حمله به مراکز نظامی و انتظامی دو هدف افزایش قربانیان و به دست آوردن سلاح دنبال می‌کردند. اگرچه بسیاری از هسته‌های سازماندهی شده برای ایجاد آشوب، از قبل به انواع سلاح‌های قاچاق مجهز شده بودند، لیکن به دست آوردن سلاح‌های سازمانی نیروهای مسلح ایران و استفاده از آن برای کشتار مردم، سناریوی کشته‌سازی را با درصد بالاتری از پذیرش همراه می‌کرد. در این اغتشاشات به بیش از ۵۰ پایگاه و پاسگاه انتظامی و نظامی حمله شد (همان).

حمله به بانک‌ها، شهرداری‌ها، مدارس، تاسیسات آب و برق، مساجد، فروشگاه‌ها و مغازه‌ها، منازل و خودروهای مردم حمله شد. گروهای پنج تا هفت نفره با لباس و نشانه‌های خاص، به نارنجک‌های دست‌ساز، ژل آتش‌ساز، ابزار شکستن قفل و سلاح گرم مجهز بودند (<https://www.isna.ir/news>).

استفاده از مناطق حاشیه‌نشین: تمرکز بر شهرهای اطراف پایتخت به جای حضور در تهران که آسیب‌پذیری بیشتری برای اغتشاشگران داشت، به شهرستان‌های ملارد، بهارستان، قدس و اسلام‌شهر در غرب تهران آسیب‌های گسترده‌تری وارد شد (زارعی: ۱۳۹۸).

نا امن سازی مناطق اقتصادی و تولید انرژی کشور: نا امن سازی در مراکز مهم انرژی و اقتصادی کشور مانند بندر ماهشه، بندر امام خمینی (ره)، بوشهر، عسلویه و مراکز پالایشگاهی و نیروگاهی مهم کشور نشان می‌دهد که اغتشاشگران به دنبال ایجاد نوعی محاصره سیاسی و اقتصادی برای ایجاد رکود کامل در کشور با ضربه به زیرساخت‌های حیاتی و ایجاد اختلال در روند صادرات و واردات، تولید و توزیع سوخت و برق و ... برای ایجاد فروپاشی از درون بودند.

اقدام مسلحانه: آشوبگران از انواع سلاح‌ها و فشنگ‌هایی استفاده می‌کردند که سلاح و فشنگ سازمانی نیروهای مسلح ایران نبود به همین دلیل بخش قابل توجهی از مجروحین و شهدا از مردم و پلیس هستند. آشوبگران مواد انفجاری در مسیر لوله‌های گاز یا مخازن سوخت قرار داده بودند. در ماهشهر و سربندر از سلاح‌های سنگین علیه پلیس استفاده کردند. در بوکان، جواهرود و مریوان جریان‌های مسلح اقدامات تروریستی داشتند.

برخی از آنها از مواد مخدر و الکی استفاده کرده بودند و سابقه های کیفری سنگین داشتند. نیروی انتظامی هم در دفاع مشروع از خود با افرادی که تهاجم مسلحانه داشتند، مقابله کرد و تعدادی کشته شدند (<https://www.isna.ir/news>).

از سوی دیگر در پایان روز شنبه برای آمریکایی ها معلوم شد اعتراضات غیرمسلحانه به جایی نمی رسد و لازم است با به خاک و خون کشیده شدن تعداد زیادی از شهروندان، نظام جمهوری اسلامی در وضعیت بی برگشت قرار گیرد. گروه های اوباش آشوب طلب با استفاده از سلاح های سرد و مسدود کردن بسیاری از راه های اصلی منتهی به تهران، شیراز، اصفهان و اهواز زندگی شهروندان را با تهدید مواجه کردند. از آن سو دسته های مسلح وابسته به گروهک های ضد انقلاب با دست زدن به کشتار مردم و نیروهای انتظامی تلاش کردند تا نیروهای امنیتی و انتظامی را منفعل گردانند و باید اذعان کرد که تا حدی هم توانستند این هدف را محقق گردانند. بر اساس جمع بندی وزارت کشور در کل روزهای شنبه، یکشنبه و دوشنبه بین ۱۳۰ تا ۲۰۰ هزار نفر در اغتشاشات حضور داشتند که همین جمعیت در دسته های کوچک آشوب طلب تقسیم شده و به سرعت جابه جا و در واقع تکرار می شدند تا زیاد دیده شوند. در این آشوب ها ۱۷ شهر استان خوزستان درگیر شدند. سؤال این است که چرا این تعداد شهر در استان نفت خیز خوزستان؟ در این اغتشاشات به خصوص به شهرستان های ملارد، بهارستان، قدس و اسلام شهر در غرب تهران آسیب های گسترده تری وارد شد. پایتخت با ۳۰ تا ۴۰ گروه کوچک آشوب طلب مواجه بود و اتوبان بزرگ امام علی «ع» برای ساعاتی بسته شد. (زارعی) آشوب طلب ها درصدد بودند به همه زیرساخت های اساسی کشور آسیب بزنند و امکان خدمات رسانی به مردم را تهدید کنند. آنها بعضی از بزرگراه های کشور در جاهای حساسی مثل تهران - کرج را دو سه بار بستند و مسیر تهران - مشهد را در مازندران مسدود کردند. آشوب طلبان جاده خرمشهر به بندر امام را طی دو سه روز بستند و جاده جم به ماهشهر را بستند و حتی سنگربندی و در پارهای از نقاط آن با تیربار شلیک کردند.

سرعت عمل بالا در جابجایی (تاکتیک فرار و گریز): بر اساس جمع بندی وزارت کشور در کل روزهای شنبه، یکشنبه و دوشنبه بین ۱۳۰ تا ۲۰۰ هزار نفر در اغتشاشات حضور داشتند که همین جمعیت در دسته های کوچک آشوب طلب تقسیم شده و به سرعت جابه جا و در واقع تکرار می شدند تا زیاد دیده شوند (زارعی).

رسانه های خارجی ربع ساعت پس از اعلام رسمی افزایش قیمت بنزین وارد عملیات روانی علیه جمهوری اسلامی شدند و آشکارا شهروندان ایرانی را به اعتراض و حتی

آشوب تحریک کردند. این رسانه‌ها تصاویر اغتشاش‌های محدود دی ماه ۱۳۹۶ را به عنوان تصاویر آشوب‌های ناشی از افزایش قیمت بنزین در ایران به نمایش گذاشتند و حتی از تصاویر اعتراضات و آشوب‌های خیابانی ماه‌های اخیر عراق وام گرفتند تا تصویر خیالی «قیام ایرانیان علیه جمهوری اسلامی» را به نمایش بگذارند.

نقش امریکا در اغتشاشات

از اردیبهشت سال ۹۸ که ایران از لاک دفاعی خارج شد و سیاست «مقاومت فعال» را در برابر «فشار حداکثری» آمریکا برگزید، صحنه رویارویی کم سابقه جمهوری اسلامی با آمریکا و متحدان غربی و منطقه ای این کشور به کلی به نفع ایران تغییر کرد و موجب شد که افراطی ترین اندیشکده های امریکایی نیز بر شکست سیاست فشار حداکثری آمریکا علیه ایران اعتراف کنند. «آمریکایی‌ها از اغتشاشات اخیر ایران به عنوان راهی برای برگرداندن موازنه‌ای که طی ماه‌های اخیر به ضرر آمریکا تغییر کرده است، یاد کرده‌اند. نشریه آمریکایی «فارین پالیسی» روزپنجشنبه ۳۰ آبان ماه ۹۸ در گفت‌وگو با «کنث مکنزی»، رئیس نیروهای نظامی تروریستی سنت کام نوشت: «جمهوری اسلامی اهداف هژمونیک در سر دارد و از همین رو سرمایه‌گذاری عظیمی در زمینه توسعه موشک‌های بالستیک انجام داده است. هفته گذشته آژانس اطلاعات دفاعی آمریکا در خصوص توان نظامی ایران گزارشی منتشر و در آن عنوان کرد که ایران بزرگ‌ترین زرادخانه موشکی خاورمیانه را در اختیار دارد و آن را یک عامل بازدارنده می‌داند» (زارعی: ۱۳۹۸). این نشریه به نقل از مکنزی نوشت: «در بازدارندگی فرض بر این است که در آن یک سو بازیگر منطقه‌ای وجود دارد، اما در رفتارهای آنها نوعی بی‌پروایی وجود دارد که شما را در قبال آنچه که ممکن است فردا یا پس‌فردا انجام دهند، بسیار نگران می‌کند» (همان). «فلورانس بارلی» وزیر دفاع فرانسه چند روز پیش از این گفته بود، «توان بازدارندگی آمریکا در برابر ایران از دست رفته و به کاهش قدرت آمریکا در منطقه نفت خیز خلیج فارس منجر شده است» (همان).

ترامپ پس از ناکامی در به زانو در آوردن ایران برخلاف نظر متحدان منطقه ای خود تلاش کرد تا باب ارتباط با ایران را برای گرفتن «عکس یادگاری» و استفاده از آن برای کسب حیثیت در داخل آمریکا باز کند اما این ترفند او نیز با پاسخ منفی ایران، با ناکامی روبرو شد. وضعیت سیاسی متزلزل ترامپ در آستانه انتخابات ۲۰۲۰ و رفتارهای غیر قابل پیش بینی او به ویژه پس از واکنش های سرد او به تحولات امنیتی چند ماه گذشته موجب شد که طرح نا امن سازی ایران از درون با طراحی بسیار پیچیده و البته پرهزینه، با استفاده از

مدل «جنگ موج چهارمی» در دستور کار اتاق فکر مشترک جریان غربی، عبری، عربی قرار گرفته و مجموعه ظرفیتهای سیاسی، امنیتی و رسانه ای ایجاد شده طی چند سال گذشته با استفاده از عناصر آموزش دیده در داخل کشور فعال شود. با شروع اغتشاشات در ایران، سیاست‌بازان آمریکایی فکر می‌کردند فرصتی که مدت‌ها در انتظارش بودند فرا رسیده است. آنان یکی پس از دیگری پا بر صحنه گذاشتند، از وزیر خارجه تا اعضای کنگره، از معاون رئیس‌جمهور تا صاحب کاخ سفید همه آنان با صدای بلند حمایت از اعتراض خشونت‌آمیز را بیان کردند.

بیست و هشتم آبان ماه ناو هواپیمابر لینکلن آمریکا از تنگه هرمز عبور کرد و قصد داشت با این اقدام خود دولت ایران را بترساند و پیام حمایت از آشوبگران را صادر کند. رسانه‌های غربی مانند صدای آمریکا، رادیو فردا و سایت فارسی بی‌بی سی ویژه برنامه اعتراضات در ایران را راه‌اندازی کردند، ظرف ۲۴ ساعت به پوشش لحظه به لحظه اخبار پرداخته و با انتشار شایعات گوناگون و گزارش‌های نادرست، قویا به آتش افروزی پرداختند. ظاهراً کشورهای غربی مانند آمریکا در اعتراضات اخیر ایران عمدتاً نقش تحریک‌کننده و حمایت‌گر لفظی را ایفا کردند، اما در حقیقت جاسوسان سیا و بنیادهای دموکراتیک آمریکا با لباس سازمان‌های غیردولتی در پشت صحنه تا حد زیادی در امور ایران مداخله داشتند.

هر آشوبگر شرکت‌کننده در آشفتگی، پیشاپیش بیعانه ۳۰ دلاری دریافت کرده بود، پس از آتش افروزی نیز ۳۰ دلار دیگر به آنها داده می‌شد. با آن‌که آمریکا تدابیر گوناگونی در پیش گرفت، اما اعتراضات در ایران ظرف چند روز خاموش شد، چنین نتیجه‌ای کاملاً خارج از انتظار کشورهای غربی بود. فضای مجازی به خصوص رسانه‌های اجتماعی در دست غربی‌ها قرار گرفته است،

حمایت علنی و شدید مجموعه جریانهای معاند اعم از آمریکا، عربستان سعودی، رژیم صهیونیستی، گروهک تروریستی منافقین، سلطنت طلبها، گروههای چپ و... از اغتشاشات اخیر نشان داد که امید زیادی به نتیجه بخش بودن این برنامه وجود داشته است. بازگشت بی سرو صدا و شتاب زده ناو آبراهام لینکلن به خلیج فارس که در حال بازگشت به آمریکا بود نیز از رخدادهای جالب توجهی است که از عمق امیدواری دشمنان به موفقیت این پروژه ضد‌مردمی و کثیف حکایت می‌کند (مشرق نیوز: ۱۳۹۸/۱۰/۰۳).

بی بی سی فارسی

معاون روابط عمومی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در مصاحبه ای اظهار داشته است: «در بروز مسایل سال ۸۸ و اغتشاشات آبان ۹۸ رسانه‌های خارج از مرزهای ایران نقش اصلی و محوری داشتند» (ایرنا ۱ دی ۱۳۹۸). جذب، آموزش و سازماندهی شبکه داخلی و توسعه آن به کانونهای مستعد اعتراض در سراسر کشور برای تشکیل هسته‌های اولیه خیزش اجتماعی و هماهنگی اعتراض‌های وسیع علیه حاکمیت گام بعدی برنامه ریزی صورت گرفته بود. هدایت و فرماندهی آشوبها و مردمی جلوه دادن آن در کنار بزرگنمایی اعتراضات برای ایجاد حساسیت‌های حقوق بشری در جهان، مأموریت بسیار مهم و کلیدی تعیین شده برای رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی اغتشاشات اخیر در نظر گرفته شده بود. آنچه در ادامه می‌آید حاصل بررسی‌های «فرهیختگان» درخصوص بخشی از عملکرد تلویزیون‌های بی‌بی‌سی فارسی در ایام اغتشاشات آبان ماه است.

بی‌بی‌سی اگر در هدف پیشگام این رسانه‌ها محسوب می‌شود ولی همواره مدعی سطحی حرفه‌ای برای خود بوده و متظاهر به رعایت اصول و قواعد خبررسانی است. اگرچه در این تظاهر همواره از ترفندهای رسانه‌ای برای القای مطلوبات خود به مخاطب بهره برده است. ... در اغتشاشات اخیر «بی‌بی‌سی فارسی نیز عنان نگاه حرفه‌ای به رسانه را به‌وضوح بیش از پیش از کف داد و به اتاق جنگ و هدایت عملیات آشوب علیه نظام جمهوری اسلامی تبدیل شد» («فرهیختگان»)

«بی‌بی‌سی فارسی از آغاز اعتراضات به افزایش قیمت بنزین، چنان ذوق زده شد که در خبری فوری اعلام کرد که برنامه‌های خود را سه ساعت زودتر از معمول آغاز خواهد کرد. برنامه‌هایی که پوشش ویژه تلویزیون بی‌بی‌سی فارسی از اعتراضات ایران خوانده شد و پیش از آغاز پخش زنده بخش تلویزیونی رسانه خاندان سلطنتی انگلستان نیز در فضای مجازی (پیج اینستاگرام و کانال تلگرامی) با آب و تاب فراوان پیگیری می‌شد. بی‌بی‌سی از همان دقایق اولیه پیام‌گیر تلگرام و شماره‌ای برای ارسال تصاویر در واتساپ اعلام کرد و با پخش فیلم‌هایی که محتوای آنها با توضیحات گویندگان بی‌بی‌سی همخوانی نداشت و در تصاویری نامفهوم خلاصه می‌شد، سعی در تهییج مردم داشت. توضیحاتی که اشاره به افزایش کشته‌ها و سرنوشت نامعلوم مجروحان و به‌طور کلی به‌قول گزارشگر بی‌بی‌سی، شمشر از رو بسته شده علیه معترضان حکایت داشت! رسانه خاندان سلطنتی انگلستان اگرچه

تصاویری از خشونت اشرار نشان می‌داد، ولی به عناوین مختلف از آنچه «خشونت عریان حکومت» می‌خواند، سخن می‌گفت» (همان).

در اولین روز اعتراضات، مجری بی‌بی‌سی در توصیف اعتراضات نسبت به افزایش قیمت بنزین از دود، خون، خشونت و کشتار در ایران می‌گوید و دکلمه‌اش را به این سوال که چه نهادی پاسخ کاسه صبر لبریز شده مردم را می‌دهد، در ادامه می‌گوید از این راه ضمن تهییج مخاطبان، نظام جمهوری اسلامی را در بن‌بست توصیف کرده و ادعای سرکوب مردم را طرح می‌کند. بی‌بی‌سی برای اثبات ادعای خود فیلمی کوتاه به نمایش می‌گذارد. فیلمی که با عنوان شلیک گسترده نیروی انتظامی به مردم به استقبال آن می‌رود و جالب اینکه در فیلم ۱۷ ثانیه‌ای ادعایی تنها تصویری که پخش می‌شود حرکت آرام ۶-۷ نفر در خیابانی خلوت است که به جمعی حدود ۱۰ نفره ختم می‌شود و در این میان روایتگر فیلم با هیجان و فریاد در این ۱۷ ثانیه، ۶ بار از واژه مردم استفاده می‌کند. آموزش و تاکیدی گسترده بر ضبط تصاویر یکی از محتواهای پرتکرار بی‌بی‌سی است. بی‌بی‌سی فارسی بخش وسیعی از تبلیغات خود را به این مساله اختصاص داد و تاکید کرد از طریق این تصاویر می‌توان وجهه بین‌المللی جمهوری اسلامی را زیر سوال برد. مجریان بی‌بی‌سی در طول این مدت به صراحت نسبت به عدم بازتاب اعتراضات ایران در رسانه‌های بین‌المللی اعتراض کردند (همان).

در بخش‌های خبری و گفت‌وگوهای پخش شده از بی‌بی‌سی فارسی برای حفظ نقاب حرفه‌ای یک زوج یا سه‌گانه‌ای از میهمانان دعوت می‌شدند، اقدامی که مسبوق به سابقه هم بود و معمولاً از این جهت صورت می‌گیرد که نظرات مخالف و موافق شنیده شود. جالب اینکه در این مدت یا هر دو میهمان هم‌نظر با بی‌بی‌سی یعنی موافق براندازی و وقوع انقلاب در ایران و به بن‌بست رسیدن جمهوری اسلامی بودند، یا اگر هم معدود افرادی به جهت حفظ ظاهر به عنوان مخالف دعوت شده بودند که اعتراضات خشونت‌آمیز در ایران را محکوم می‌کردند یا فرصت صحبتی بسیار کوتاه داشتند یا اینکه کلام‌شان با الفاظ تحقیرآمیز مجریان بی‌بی‌سی قطع و تریبون به طرف مقابل داده می‌شد. به عنوان نمونه کارشناسی در بی‌بی‌سی تنها از ضرورت اصلاح مصرف سوخت در ایران سخن گفت و مجری بی‌بی‌سی با تاکید بر اینکه «اینجا هزار نکته باریک‌تر از مو وجود دارد، ولی من نمی‌خواهم جوابش را بدهم» تریبون را در اختیار میهمان دیگر می‌گذارد که به اصطلاح با فرصتی چندین

برابری با کلمات دهان او را ببندد و جالب اینکه روال به گونه‌ای پیش می‌رود که او نیز چاره‌ای ندارد جز اینکه از موضع خود عقب‌نشینی کند!

در نمونه‌ای دیگر رحیم‌پور، یکی از مجریان بی‌بی‌سی فارسی در مقابل داریوش سجادی که معتقد بود وقتی اعتراضات به خشونت کشیده شود هر حکومتی حق مقابله دارد، تصریح می‌کند مردم فرصت اعتراضی جز کشته شدن ندارند! یا در نمونه‌ای دیگر احسان سلطانی می‌گوید هر حکومتی به‌طور طبیعی صدایی که با خشونت رفتار کند را برنمی‌تابد و مجری عصبی بی‌بی‌سی عتاب‌گونه از او می‌پرسد «حکومت ایران صدایی که بدون خشونت برخورد کند را برمی‌تابد؟! تا کارشناس تلفنی بی‌بی‌سی فارسی از ایتالیا حساب کار خودش را کند و در راستای خط مطلوب بی‌بی‌سی سخن بگوید. گزارش‌های یکجانبه بی‌بی‌سی چنان از سطح حرفه‌ای و القای اهداف، به سطح مبارزه آشکار با جمهوری اسلامی رسید که صدای برخی همراهان همیشگی بی‌بی‌سی را هم درآورد و جالب اینکه مجری بی‌بی‌سی عدم رعایت اصول رسانه را به ممنوعیت حضورش در ایران نسبت داد و تاکید کرد اگر راست می‌گویند این امکان فراهم شود بی‌بی‌سی به‌صورت مستقیم از میدان انقلاب گزارش بگیرد!

در این میان گاف‌های ناشی از هیجان‌زدگی بی‌بی‌سی نیز قابل تأمل است. در همین راستا می‌توان به شاهد عینی ادعایی‌اش از مشهد اشاره کرد که گزارشش را با اعلام تاریخ شروع می‌کند و با لهجه انگلیسی-فارسی می‌گوید «امروز ۱۷ نوامبر ۲۰۱۹!» در نمونه‌ای دیگر فیلمی از خیابان معالی‌آباد شیراز پخش می‌شود که مجری بی‌بی‌سی با عنوان تصاویری از آتش‌زدن بانک‌ها در شیراز به استقبال آن می‌رود و بعد از پخش تصاویر مجری بی‌بی‌سی تاکید می‌کند: «این تصاویر را یکی از بینندگان ما از مشهد برای بی‌بی‌سی فرستاده بود.»

بی‌بی‌سی فارسی از همان ساعات اولیه اعتراضات تاکید می‌کند که اگر اعتراضات (خشونت‌آمیز) رهبری نداشته باشد به نتیجه مطلوب (از نگاه بی‌بی‌سی یعنی براندازی نظام جمهوری اسلامی) نخواهد رسید.... در همین راستا، رسانه خاندان سلطنتی انگلیس تمرکز ویژه گزارشش را بر توثیق رضا پهلوی می‌گذارد تا بار دیگر از رهبر اپوزیسیون- از نگاه خودش- رونمایی کند. بی‌بی‌سی پیش از این نیز بقایای پهلوی را رهبر اپوزیسیون ایران خوانده بود در گزارش‌های پیاپی از کشتار در ایران

می‌گوید و مدعی حضور «گسترده مردم» برای گرفتن پایگاه‌های نیروی انتظامی می‌شود

بی‌بی‌سی فارسی تلاش می‌کرد با به حاشیه‌راندن اعتراضات نسبت به افزایش قیمت بنزین، آن را به اعتراض به کلیت نظام نسبت دهد. به‌عنوان نمونه در گزارشی مدعی می‌شود: «به‌نظر می‌رسد شعارهایی که از سال ۱۳۹۶ تا به امروز ادامه یافته، به‌نحوی حاکی از نارضایتی از «کلیت حاکمیت» است.» بی‌بی‌سی ساعاتی پس از اعتراضات، تبلیغات گسترده خود را بر بی‌پایان خواندن اعتراضات و منتهی شدن آن به انقلاب و براندازی نظام متمرکز می‌کند. تا آنجا که در گزارش‌های مختلف، اعتراضات را «آب رفته» ای می‌خواند که دیگر به جوی آرامش بر نخواهد گشت.

بررسی‌های «فرهیختگان» نشان می‌دهد بی‌بی‌سی تنها در روز دوشنبه ۲۷ آبان، بیش از ۱۲ تحلیل منتشر کرده تا مخاطبانش به این نتیجه برسند اتفاقی که در ایران درحال رخ دادن است، رخدادی مشابه سال ۵۷ است و به‌اصطلاح خود «شورش فرودستان» را در مقابل «انقلاب مستضعفان» قرار دهد! به‌عنوان نمونه جمال‌الدین موسوی، یکی از مجریان بی‌بی‌سی فارسی، با تأکیدات پیاپی تکرار می‌کند که این انقلاب را انقلاب کوخ‌نشینان لقب داده بودند و حالا افرادی که زیر هزینه‌های کمرشکن زندگی ماندند در مقابل ماشین سرکوب ایستادند! به‌عبارتی دیگر خط تبلیغی بی‌بی‌سی فارسی به عناوین مختلف تأکید دارد اعتراضات به افزایش قیمت بنزین مشابه هیچ اعتراض دیگری جز انقلاب نیست و براساس این مدعا تأکید می‌کند اعتراضات مدنی سال‌ها پیش ایران به «انقلاب گرسنگان» رسیده است! جالب اینکه اگر به‌اصطلاح کارشناسی در بی‌بی‌سی معتقد بود شرایط در ایران به‌زودی عادی خواهد شد و دامنه‌دار بودن اعتراضات را بعید می‌دانست، کلامش با «بسیارخب»‌های پیاپی مجریان بی‌بی‌سی قطع می‌شد. در همین راستا بی‌بی‌سی یکی از تمرکزات ویژه خود را بر تبلیغ درخصوص سرعت گسترش اعتراضات می‌گذارد و با فراگیر خواندن اعتراضات به عناوین مختلف تأکید می‌کند موضوع اعتراضات ربطی به افزایش قیمت بنزین نداشته و براندازی کلیت نظام هدف مردم ایران است! از این رو حسن شریعتمداری به‌عنوان دبیرکل مدیریت شورای گذار، میهمان بی‌بی‌سی می‌شود و تأکید می‌کند مردم گذار از کلیت نظام را خواستار هستند و جالب و البته خنده‌آور اینکه در راستای اثبات ادعایش تنها استدلالش این است که در آذربایجان برخی شعار «...» سر داده‌اند! شریعتمداری

اعتراضات را «خیزش سراسری» می‌خواند و مردم را امیدوار به براندازی! اگرچه در این ادعا آنقدر مطمئن نیست و از این رو تاکید می‌کند اگر مردم «بیش از هفته‌ها در خیابان بمانند به خواسته خود (براندازی) خواهند رسید!

عمار ملکی که ارتباطات وی با سازمان منافقین نیز از سال‌ها پیش آشکار شده است، به کمک این خط تبلیغی بی‌بی‌سی فارسی می‌آید و مدعی می‌شود مردم به این نتیجه رسیدند که بدون یک تغییر ساختاری نمی‌توان از مشکلات خلاص شد. جالب اینکه ملکی مشکلات معیشتی را نیز در حاشیه قرار می‌دهد و از مشکلات ایران با دنیا در منطقه سخن می‌گوید! مهدی مهدوی‌آزاد هم اعتراضات با ریشه معیشتی را یک بمب‌ساعتی می‌خواند و در ادامه با مقایسه ایران و سودان و اعتراضات در این کشور با گران‌شدن نان، اعتراضات در ایران را منتهی به انقلاب توصیف می‌کند. حسین قاضیان نیز به‌عنوان جامعه‌شناس، تأکیدات بی‌بی‌سی فارسی مبنی بر افزایش تناوبی اعتراضات و زیر سوال رفتن مشروعیت نظام را تایید می‌کند و براساس همین مدعا تاکید می‌کند موضوع ساده‌ای مانند افزایش قیمت بنزین می‌تواند تا براندازی نظام پیش رود.

قاضیان با مقایسه اعتراضات با انقلاب سال ۵۷، ادعا می‌کند شرایط اعتراضات مردم مشابه سال ۵۷ است و می‌گوید: «همان‌گونه که مردم در زمان شاه حاضر شدند از یک واقعه‌ای که در خیابان رخداد تا پایین آوردن کل نظام پهلوی پیش روند، امروز نیز براندازی نظام جمهوری اسلامی رخ خواهد داد! وی درصدد است از این عبارات با یک تیر به سه نشان برسد؛ از سویی پهلوی را تطهیر کرده باشد، از سوی دیگر انقلاب اسلامی مردم ایران را بی‌هدف و بی‌اساس جلوه دهد و از سویی دیگر مشروعیت و پایه‌های نظام جمهوری اسلامی را سست ترسیم کند! رضا علیجانی، فعال ملی‌مذهبی پاریس‌نشین نیز با مقایسه اوضاع ایران با سال ۵۷ مدعی می‌شود مردم در سال ۵۷ چه نمی‌خواهیم را می‌دانستند و چه بخواهیم را نه، ولی حالا چه بخواهیم را می‌دانند و چگونه بخواهیم را نمی‌دانند! محسن کدیور نیز مدعی انسداد جمهوری اسلامی می‌شود و با اینکه می‌گوید به‌علت قطعی اینترنت از اوضاع هیچ خبری ندارد، مدعی می‌شود اعتراضات اصل نظام را نشانه رفته است! مجتبی واحدی نیز تاکید دارد شرایط دیگر به قبل از اعتراضات باز نخواهد گشت و به‌عبارتی آرامش به ایران باز نمی‌گردد!

تلویزیون خاندان سلطنتی انگلستان برای رسیدن به اهداف خود به خشونت کشاندن اعتراضات را نه تنها حق مردم تبلیغ می‌کند که پا را فراتر گذاشته و خشونت را برای براندازی نظام جمهوری اسلامی لازم توصیف می‌کند. بی‌بی‌سی فارسی ابراز تاسف می‌کند از اینکه حتی برخی تحلیلگران اپوزیسیون نیز بین مردم و اخلاگران تفکیک قائل می‌شوند! در همین راستا، به‌عنوان نمونه رعنا رحیم‌پور (مجری بی‌بی‌سی) به‌صراحت می‌گوید: «تخریب اموال عمومی بخشی از یک مبارزه است» بی‌بی‌سی حتی پا را از این فراتر می‌گذارد و تاکید می‌کند معترضان با حمله به پادگان‌ها و کلانتری‌ها از سلاح‌های به دست آمده برای مقاصد دفاع مشروع استفاده کنند!

ایران اینترنت‌نشال:

در اولین ساعات اجرای قانون اصلاح قیمت بنزین کانال تلگرامی ایران اینترنت‌نشال مطلبی را منتشر کرد که از یک راهبرد مهم پرده برداشت. ویدئویی با این مضمون بارگذاری شده بود که افزایش یک ریالی قیمت بنزین در ماه‌های پایانی حکومت پهلوی منجر به پیروزی انقلاب ۵۷ شد. رسانه سعودی‌ها از ابتدا در پی آن بود که آشوب‌های سازماندهی‌شده اغتشاش‌گران حرفه‌ای را یک حرکت خودجوش مردمی و به عبارت صریح‌تر انقلاب مردم ایران بنامد و برای این منظور هرچه در توان داشت به کار گرفت. «بیانیه در روز شنبه ۹ آذر ۱۳۹۸ وزارت اطلاعات جمهوری اسلامی ایران مبنی بر شناسایی افرادی که اقدام به ارسال اطلاعات به شبکه ایران اینترنت‌نشال می‌نمودند و کسانی که مجری دستورهای این شبکه در استان‌های مختلف بودند، آن‌ها را شناسایی و دستگیر کرده‌است. این اطلاعیه ضمن متهم نمودن این شبکه به دست داشتن در آشوب‌های صورت گرفته در اعتراضات سراسری آبان ۹۸ بیان کرده که این شبکه با «فرمان اغتشاش و آتش» اقدام به «تحریک مخاطبان و بزرگنمایی بحران در مناطق مختلف ایران» نموده و وزارت اطلاعات ایران اقدامات این شبکه و کارکنان آن را «مصادق همکاری با دشمنان جمهوری اسلامی ایران در اقدامات تروریستی دانسته است». (ویکی پدیا)

یکی از نخستین ابزارهای تلویزیون ایران اینترنت‌نشال برای ساعاتی که هنوز خبر افزایش قیمت بنزین فراگیر نشده بود و اپوزیسیون خارج‌نشین افق متعینی برای اعتراضات نمی‌دید، دمیدن در تنور نارضایتی مردم با استفاده از تفسیر اقتصادی افزایش قیمت بنزین بود. گفت‌وگو با کارشناسان اقتصادی و ارائه این تصویر که

اقدام دولت علیه معیشت مردم بوده و وضع اقتصاد ایران را بحرانی‌تر خواهد کرد، موضوعی است که از نخستین ساعات اقدام دولت تا همین امروز پای ثابت تحلیل‌های این شبکه اپوزیسیون بوده است. یکی دیگر از راهبردهای اساسی ایران اینترنت‌نشنال در طول ایام اغتشاشات بوده است. راهبردی که در طول یک دهه گذشته و در حوادثی همچون فتنه سال ۸۸ و اغتشاشات سال ۹۶، رسانه‌های معاند همواره آن را به کار گرفته و برای مدت‌ها آسایش را از زندگی مردم ربودند. اهمیت این استراتژی برای دشمنان در آن است که مردم را نسبت به حاکمیت و نسبت به مسئولان بی‌اعتماد می‌کند و بازگرداندن آب رفته به جوی، کار دشواری است. در چنین شرایطی «سرکوب» به کلیدواژه اصلی این رسانه‌ها تبدیل می‌شود.

تلویزیون ایران اینترنت‌نشنال، دوقطبی‌سازی را با قرار دادن نیروهای پلیس در برابر مردم آغاز کرد. کانال تلگرامی این شبکه با انتشار فیلم‌ها و عکس‌های متعدد که حضور نیروهای امنیتی در خیابان‌ها را نشان می‌داد، تلاش کرد دو قطبی مردم-حاکمیت را تثبیت کند ایران اینترنت‌نشنال می‌گوید: «در بلوار کاشانی یگان ویژه به مردم حمله کرده و مردم را ضرب و شتم کردند. مقدار زیادی گاز اشک‌آور و گلوله دودزا به سوی مردم پرتاب شد.» در یک عبارت سه جمله‌ای که در کانال این شبکه منتشر شد، سه بار از کلمه «مردم» استفاده شد. این یعنی آنهایی که در برابر نیروهای امنیتی مقاومت می‌کنند، مردم ایران هستند که به هیچ حزب و گروهی وابسته نیستند و از هیچ کس خط نمی‌گیرند یکی دیگر از ترفندهای اینترنت‌لوزیون تحریک احساسات قومیتی و جدایی طلبانه همزمان با بلوای آشوبگران به بهانه افزایش قیمت بنزین بود. رسانه‌هایی چون ایران اینترنت‌نشنال بدیهی است بی‌آنکه ابایی داشته باشند به تشویق اغتشاش‌گران بپردازند.

فراوانی محتوای تلویزیون‌های بی‌بی‌سی فارسی و ایران اینترنت‌نشنال

سخن آخر اینکه: رسانه‌های وابسته به ضدانقلاب اعم از شبکه‌های خبری ماهواره‌ای، اجتماعی و فضای مجازی، بعد از اجرای طرح سهمیه‌بندی بنزین به جد تلاش می‌کردند تا مسیر درست پیگیری خواسته‌ها و مطالبات به حق مردم را به انحراف بکشانند. این رسانه‌های بارها در سال‌های اخیر نشان داده‌اند که هیچ‌گاه حامی مردم ایران نبودند و نیستند. ضدانقلاب در چهار دهه عمر با برکت نظام مقدس جمهوری اسلامی چشم دیدن پیشرفت‌های چند جانبه فرزندان این مرز و بوم را نداشته است و همواره در صدد دشمنی با ایران برآمده است و در این راه از تمام ترفندهای جنگ نرم در قالب رسانه‌های فارسی زبان خود که عمدتاً ترویج دهنده خشونت، تعرض، بی‌بند و باری و نمونه‌های مشابه را به همراه داشته است رسانه‌های بیگانه و ضدانقلاب سعودی، آمریکایی، انگلیسی و سلطنت‌طلبان تمام تلاش خود را برای تحریک مردم و علی‌الخصوص جوانان برای به اغتشاش کشیدن کشور بکار گرفتند تا بلکه بتوانند به نظام اسلامی و ملت ایران ضربه بزنند بی‌بی‌سی فارسی و اینترنشنال در زمان اغتشاشات عنان از کف داد و به اتاق جنگ و هدایت عملیات آشوب علیه نظام جمهوری اسلامی تبدیل شد

نتیجه‌گیری

اصلاح قیمت بنزین بهانه لازم را برای آغاز جنگ احزاب علیه ملت ایران به بهانه «حق اعتراض» فراهم کرد. افزایش قیمت بنزین و نگرانی از رشد لجام گسیخته نرخ کالا و خدمات که تحمل آن برای بسیاری از آحاد جامعه ناممکن است، موجب بروز واکنش طبیعی، قابل پذیرش و مسالمت آمیز اقشار مختلفی از جامعه به ویژه شهروندان کمتر برخوردار شد که این رخداد زمینه موج سواری بیگانگان بر مطالبات مشروع و به حق مردم را ایجاد و مسیر آن را کاملاً منحرف کرد.

امپراطوری رسانه ای استعمارگران درهنگامه ناآرامی های اجتماعی ایران در دو دسته: رسانه‌های رسمی و کانال‌های اطلاع رسانی تلگرامی دسته بندی می شوند، رسانه‌هایی مانند بی سی فارسی، شبکه ایران اینترنشنال، صدای امریکا و... در بخش اول و شبکه های اجتماعی تلگرام و اینستاگرام در بخش دیگری مورد بررسی قرار گرفت و ثابت شد که تحریف وقایع، ضریب دادن به حوادث قهری، آمار سازی درخصوص کشته‌ها و خسارت‌ها و پوشش کامل اغتشاشات از طریق فراخوان مراسلات تصویری و برپایی میزگردها با حضور مخالفین نظام جمهوری اسلامی توسط این رسانه‌ها را در مسیر دامن زدن بیشتر به آشوب های خیابانی بر اساس

اسناد و شواهد صورت می گرفت این رسانه ها اتاق فکر براندازی نظام در ایام فتنه به شمار می آیند در متن پژوهش نشان داده شد که رسانه های بیگانه و ضدانقلاب سعودی، آمریکایی، انگلیسی و سلطنت طلبان تمام تلاش خود را برای تحریک مردم و علی الخصوص جوانان برای به اغتشاش کشیدن کشور بکار گرفتند تا بلکه بتوانند از این فضا بتوانند به نظام اسلامی و ملت ایران ضربه ای بزنند. وقتی خبرنگار سابق بی بی سی فارسی در صفحه شخصی خود از موضوع حق مالکیت سلاح توسط شهروندان صحبت می کند، نشان می دهد که دست اندرکاران این شبکه ها که گاهی در لابلای واکنش ها و سخنان آنها بغض و کینه شان بیرون می زند، در پس چهره ظاهرا بی طرف خود چه رویکرد و نگاهی در قبال این حوادث دارند. وقتی یکی از سلطنت طلبان در گفت و گو با بی بی سی فارسی تأکید می کند: «بیش از دو، سه سال» برای این اعتراضات برنامه ریزی شده است. و با صراحت می گوید: «شما خیال نکنید این آتش زدن ها به آسانی صورت میگیرد! برای شعارنویسی ها، آتش زدن ها و اقداماتی از این دست پیشتر آموزش داده شده است» نشان از طرح ریزی استراتژی بزرگ (جذب، آموزش، فراخوانی و اجرای عملیات) دارد زمانیکه یکی از افراد جریان سلطنت در مصاحبه ای با یکی از شبکه های ماهواره ای تصریح می کند: «در کانال های تلگرامی دو سال است که در حال آموزش هستیم» نقش شبکه های اجتماعی در آموزش و هدایت اغتشاشگران را نشان می دهد. هنگامی که شبکه ماهواره ای اینترنشنال مصاحبه خود با رضا پهلوی در تاریخ ۲۸ آبان ۱۳۹۸ را پخش می کند راهبرد حمایت از اغتشاشگران اعلام و تأکید می کند: حرکت های امروز از چندین ماه قبل آغاز شده است! این مصاحبه دارای دو پیام آشکار است پیام اول غافلگیری نهادهای امنیتی و اطلاعاتی در راستای اشراف و پیام مهم دوم عملکرد دولت که با اقدام شتاب زده بهانه کافی در اختیار معاندان، مخالفان، و بیگانگان داد ضدانقلاب در چهار دهه عمر با برکت نظام مقدس جمهوری اسلامی چشم دیدن پیشرفت های چند جانبه فرزندان این مرز و بوم را نداشته است و همواره در صدد ضربه زدن به ایران را داشته اند و در این راه از تمام ترفندهای جنگ نرم در قالب رسانه های فارسی زبان خود خیالات خام و واهی در سر داشته، خیالاتی که عمدتاً ترویج دهنده خشونت، تعرض، بی بند و باری و نمونه های دیگر است رسانه های وابسته به ضدانقلاب اعم از شبکه های خبری ماهواره ای، اجتماعی و

فضای مجازیه کرات نشان داده‌اند که هیچ‌گاه حامی مردم ایران نبودند و نیستند نهایتاً نتایج حاصل از بررسی های این پژوهش عبارتند از:

۱- بخش اعظمی از ناامنی‌ها و اغتشاشات اخیر در بستر شبکه های اجتماعی به ویژه تلگرام سازماندهی شدند

۲- تاکتیک های اغتشاشگران ونحوه عمل آنان نشان می دهد که آشوبگران تحت آموزش، حمایت، تحریک و. هدایت گسترده رسانه های جبهه ضد انقلاب در راستای براندازی نظام بود

۳- دشمنان توانستند با استفاده از حفره های اطلاعاتی، خلاء های امنیتی و بی تدبیری سیستم اجرایی کشور استفاده کنند و با استفاده از ضعف اشراف رسانه ای (شناسایی نشدن و عدم حساسیت)، برای ناامن سازی برنامه ریزی کنند.

۴- گسترش اغتشاشات به حواشی کلانشهرها در راستای همراه سازی طبقه مستضعف جامعه

۵- افزایش چشمگیر آتش سوزی ها و تخریب بیت المال نسبت به دوره های قبلی

سئوالات زیر به عنوان مسائل قابل بررسی پژوهش های آتی مطرح می شود:

- نهادها و سازمان های فرهنگی و آموزشی کشور، در خصوص سواد رسانه ای مردم چه کرده اند؟

- درجهت آگاهی دادن و بصیرت افزایی عمومی و شناساندن تهدیدات رسانه ای و اخبار کذب و پیام های دستکاری شده رسانه های معاند چه اقداماتی صورت گرفته است؟

پیشنهادهات

فرهنگ سازی و آموزش سواد رسانه ای؛

رصد مستمر و هدفمند فضای مجازی در راستای کشف و خنثی سازی توطئه های دشمنان؛

استفاده هدفمند از فضای مجازی و شبکه های اجتماعی به عنوان قدرت نرم؛

مبارزه با فقر و ارتقای سطح معیشتی مردم؛

توسعه عدالت اقتصادی.

منابع

- اتوسن، (۱۳۸۳)، **ویژه جنگ رسانه ای**، انتشارات بین المللی ابرار معاصر تهران .
- استاوا، شرایو، (۱۳۸۰)، **مشکلات رسانه‌های گروهی هندوستان در ارتباط با تروریسم**، برگرفته از کتاب ارتباطات سیاسی در عمل، نوشته دیوید. ال. پالتز، ترجمه، مهدی شفقتی، انتشارات سروش تهران.
- الیاسی، محمدحسین، (۱۳۸۸)، **مدیریت بحران** جلد یک، انتشارات معاونت آموزش ناجا.
- بی نام، (۱۳۹۰)، **جنگ نرم عبری ، ماهنامه تحلیلی سیاسی ، اجتماعی طنین اندیشه ، سازمان بسیج جامعه زنان کشور .**
- تافلر، آلوین، (۱۳۷۰)، **جا به جایی قدرت ،** ترجمه شهیندخت خوارزمی، نشر خوارزمی، تهران.
- تاجیک، محمدرضا، (۱۳۸۴)، **مدیریت بحران**، انتشارات فرهنگ گفتمان، تهران.
- ، (۱۳۷۹)، **مدیریت بحران**، نشر فرهن گفتمان، تهران.
- سردارنیا، خلیل، (۱۳۸۶)، **"آثار سیاسی فناوریهای تازه ارتباطی - اطلاعاتی"** ماه نامه اطلاعات سیاسی اقتصادی، سال بیست و دوم، شماره ۶-۵ (پیاپی ۲۴۶)، بهمن و اسفند، صص ۱۰۴-۱.
- شهرام نیا، سید امیر مسعود، علی ابراهیمی و میثم بلباسی ، (۱۳۹۱)، **"واکاوی مفهومی قدرت نرم و راهکار فرصت های ایران در قبال آن"**، مجله دانش سیاسی و بین الملل، س اول، ش ۳، پاییز.
- ضیائی پرور، حمید، (۱۳۸۳)، **جنگ نرم، ویژه جنگ رسانه ای ،** مؤسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات ابرار معاصر، تهران.
- خبرگزاری مشرق نیوز ۱۳۹۸/۰۹/۰۳.
- خبرگزاری جمهوری اسلامی | ایرنا | ۱۳۹۸/۱۰/۰۱.
- خبرگزاری رویتزر: ۱۳۸۱/۰۸/۳۰ .
- حکیم، محمد علی (۱۳۹۷) **" اثرات جنگ نرم ، با تاکید بر نقش رسانه های جمعی و اجتماعی "** کنگره مدیریت اقتصاد حسابداری دانشگاه تهران.

زارعی، سعد الله (۱۳۹۸)، "واکاوی فتنه اغتشاشات /خیر و حکمت ورود رهبری"، ماهنامه پاسدار اسلام، شماره پیاپی ۴۵۳-۴۵۴ ۱۳۹۸/۰۹/۲۰ ، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم.

کاستلز، مانوئل، (۱۳۸۰)، عصر اطلاعات، جامعه شبکه ای، ترجمه احدعلیقلیان وافشین خاکباز، طرح نو، تهران.

گالبرایت، جان، (۱۳۷۱)، آنا تومی قدرت ، ترجمه محبوبه مهاجر، سروش، تهران .
لال، جیمز، (۱۳۷۹) ، رسانه ها ارتباطات ، فرهنگ ، رهیافتی جهانی، ترجمه مجید نیکو دست، موسسه انتشارات روزنامه ایران، تهران.

محسنی، منوچهر، (۱۳۷۶)، جامعه شناسی جامعه اطلاعاتی، نشر دیدار، تهران.
مرادیان؛ محسن، (۱۳۹۰)، "بررسی نحوه اغتشاشات در دیگر کشورها" (پایان نامه دکتری دانشگاه جامع امام حسین (ع)

مولانا، حمید، (۱۳۷۱) ، جریان بین المللی اطلاعات ، ترجمه یونس شکرخواه ، مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه، تهران.

(۱۳۷۵) "رسانه ها و انگاره سازی" ، (ترجمه غلامرضا تاجیک، سال هفتم ، ش ۲:نشریه رسانه.

وردی نژاد، فریدون و بهرامی رشتیانی، شهلا، (۱۳۸۸)، مدیریت بحران و رسانه ها، سمت، تهران.

www.farsi.khamenei.ir

<https://www.isna.ir/news>

<https://www.bartarinha.ir/www.bartarinha.ir> > news

Reuters (۲۰۱۴)، "Facebook to buy WhatsApp for ۱۹ billion in deal shocker". Retrieved Feb, ۲۱, ۲۰۱۴

Anthony, S. (۱۹۸۳)، Anxiety and rumor. Journal of (۱۹۸۳).
Social Psychology, pp. ۹۱-۹۸.

